

„Soča“ izhaja vsak petek in velj po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto	6. 4.
Pol leta	2.
Cetrt leta	1.
Pri oznanilih in tako tudi pri „po- stnici“ se plačuje za navadno tristop. ne vrato:	
8 kr. če se tiska 1 krat	
7 " " " 2 "	
6 " " " 3 "	
Za večje število po prostorni:	

8 kr. če se tiska 1 krat
7 " " " 2 "
6 " " " 3 "
Za večje število po prostorni:

Bomo imeli mir v Avstriji?

Naš presvitli cesar ima veliko družino raznih narodov. Akoravno govoril vsak svoj jezik, so se ti narodi do zdaj vendar še dobro razumeli. Oživiljal jih je en duh, ogrevala jih skupna ljubezen do slavne cesarske hiše. Kolikokrat so pač ti narodi po bojiščih krvaveli, združeni kaker bratje pod zastavo habsburškega orla, za skupno domovino — za Avstrijo!

Zadnjih let pa je sovražnik mej bratovske narode zasejal ljudi razpora. Zdi se, kaker da bi jim bil Bog zmedel skupni jezik avstrijskega čustva in zvestobe, ker vsak hoče govoriti svojega; kar eden trdi, drugi taji, kar eden sprejema, drugi zameta. Eden bi hotel drugemu gospodovati; in ko to ne gre — daj, ločimo se!

Mi nečemo tu raziskavati, kdo je ta razpor zakrivil, vzrok je dosti. Radi bi seveda eden na drugega zvrátil odgovornost; najboljše pa, ako bi vsak sam na svoje prsi trkal: mea culpa!

Naš cesar hoče mir v hiši. Naredite mir mej mojimi narodi — rekel je svojim ministrom. In ker narodnostni razpor najbolj divja na Pemskem, kjer se kavajo Nemci in Čehi, naročil je spravljivim Taaffe-jevim ministrom, kajih nekatere je za novo leto pokrižal in pobaronil, da naj poklicajo nekaj pemske gospode na Dunaj malo se pogovorit, kako in kaj bi bilo sè spravo. Mladočehov niso hoteli na Dunaj, ker so po krvi in duhu razpor sam. Tako tedaj sedé na Dunaji možje miru in sprave. Mi pa gledamo radovedno, ali bodo spekti pogačo miru; če se jim to posreči, potem upamo, da dobimo en košček tudi mi po drugem cesarstvu.

LISTEK.

Krvavo stegno v trinajstih poglavijih.

Peto poglavje. Prioveduje se, kaj je krvavo stegno vganjalo v Gorici pred sto leti.

Torej spet za sto let nazaj. Naša Gorica je bila takrat kaker trg. Bila je pa vendar, kaker zdaj, glavno mesto naše dežele. To je vedelo tudi krvavo stegno. Ko se je tedaj za čass cesarice Marije Tercezije privabilo v našo Avstrijo in je po vseh glavnih mestih postavilo en sedež, ni zabilo tudi na Gorico. . .

Ko bi bil tedaj ti okoli leta 1780 živ in bi bil prišel v Gorico, zagledal bi bil tam blizu, kjer se zdaj pravi „za mesnicami“, veliko hišo z dvema nastopnjema, ki je bila prav čedno zidana in rudeče pobaranata. Iz vsega dalo se je sediti, da mora biti ena najnovnejših v Gorici. Nad vhodnimi velikimi vratimi bilo je zapisane z velikimi črkami v nemškem jeziku: „Zur Freimüthigkeit“, poleg pa v italijanskem: „Alla sincerità.“ To se pravi slovenski: „K odkritosrčnosti.“ Zgodovinski viri iz časa Jožefa II. pričajo, da pod tem imenom je bila v Gorici osnovana prostozidarska loža, ali da govorimo po našem — hiša krvavega stegna. Učeni Osseg mej drugimi ložami, ki so tedaj bile v Avstriji, omenja ložo v Gorici: „Zur Freimüthigkeit.“ *)

*) Annarius Osseg. Der Hammer der Freimaurerei am Kaiserthrone der Habsburger. Str. 17.

Mi ne stavimo preveč zaupauja v mirovne razprave. Gospoda, ki vodi dandanes visoko politiko, se rada boža v gladkih rokovicah, govoril v širokih frazah, ki se dajo, kaker komu všeč, še bolj nategniti, na eno stran do nebes, na drugo do pekla. Da, tako zna govoriti visoka politička gospoda, da bi ji ploskal hudič in angelj! Tako bo tudi na Dunaji. Nekaj poklonov pa odklonov, „eksclencija“ na desno, „eksclencija“ na levo, h koncu še en „najprisrčniši“ potisk v roko — in Rieger in Plener z drugovi se popeljejo, odkoder so prišli — auf Nimmerwiedersehen! Minister Gauč pa — ostane, kjer je bil. In po širni Avstriji se bo čula stara godba kaker poprej.

Mi tedaj smo pri vsem tem precej črno-gledni. Z nami tudi „Slovenski Narod.“

Po naši misli bi se namreč imenitno delo mejnaročne sprave moralno pričeti vse drugje, kaker v ministerskega predsednika palači na Dunaji.

Dr. Rieger je nadavno rekel: „Narodnostni prepir se ne dà kar mahoma odpraviti.“ Prav to smo hoteli reči. Sprava, popolna, trajna, je delo več let. Da se ta sprava doseže, treba pred vsem odstraniti vse, kar dela mej narodi zdražbo ali jim daje kakršenkoli povod k razporu.

Prvič bi morala visoka vlada torbo privedati Judom, kateri se debelijo edino od narodnostnega razpora, kateri po svojih listih neprehnomu kurijo ogenj ljudskih strasti in vanj pihajo, da jim vže sapa pohaja. Neizmerno je zlo, ki nam ga je židovstvo v tem oziru prizadelo. En sam primer. Od kdaj je zavladala v Gorici tolika apatija in odtujenost mej Slovenci in Lahi, kdo je to apatijo zapečatil? Ali ne tisti

Pa se vede da, kdo v Gorici je tedaj o tem kaj vedel? Gostilna pri „Odkritosrčnosti“ se je pred enim letom po nekom tuju, ki je bil prišel tam nekje z Nemškega, odprla broz velikih priprav in hrupa; kmalu se je nekaj poslopja dozidalo in par velikih živoran in druzih soban za gospodo tam za dvoriščem, napravil se je lep prostoren vrt in kar je treba pri velikih gostilnah. O prostozidarjih pa ali o krvavem stegnu se nobenemu Goričanu še sajalo ni. Pač pa so vedeli, da tuje pri „Odkritosrčnosti“ vedno toči okusno, močno vino in se pri njem vsako uro nahaja, kar li zamore poželeli potreben in nepotreben. Zato je kmalu začelo govoriti po mestu: kdo ni odkritosrčen, pa naj gre k „Odkritosrčnosti“ pit, tamo so vince mu bo kmalo srce in jezik razvozalo. Tudi so vže vsi vedeli ne le po Gorici, ampak celo po deželi, da pri „Odkritosrčnosti“ se večkrat pleše in zabava, sploh da je dobro preskrbljeno za kmeta in gospoda. Se ve da, hoteli so nekateri jeziki tudi vedeti da pri „Odkritosrčnosti“, ali vsaj tam blizu nekje, se nahaja hiša, v katero noben pošten moč ne gre. Tako so le govorili!

Bilo je leta 178. dne. Pri „Odkritosrčnosti“ morajo imeti danes poseben praznik. Kdor stopi skozi velika vrata v gostilno, se mu na desno in levo odpirajo prostorne sobane, natlačene s pridnimi pivci, katerih eni pevajo, drugi se živalno pogovarjajo, drugi spet igrajo. Potika se pa okol miz neka bolj gospodarska postava; od mize do mize prehaja in se vtika v pogovore pivcev, kaker se zdi, oblastno, a vlijudno, zgovorno, ter v svesti si svoje preučenosti, navzočim razlagata važne reči, ker, kjerko se vstavi, vsi z odlisti pritimi ustini vanj zijojo. Od časa do časa vzame iz žepa ter bere nekaj vrat, potem pa razlega,

židovski „Corriere“, ki stika vse, karkoli more razdržati Slovence in Lah, ki, akoravno sam brez krsta, prekrščuje slovenska imena, katerem u se studi vse, kar diši po slovenskem! Šveda je vlada sama od začetka smatrala za potrebno božati ga in mu dajati ovsu iz lastnih jasel, a zdaj vedi vlada, da prvi, neobhodni pogoji za radikalno mejnaročno spravo na Goriškem bi bil: židovskemu listu krepko, brezobjeno stopiti na prste. Kar velja o naših domačih razmerah, velja isto več ali manj tudi za druge pokrajine cesarstva.

Drugič bi morala visoka vlada povzd, kjer skupno biva dvoje ali več narodnosti, zabraniti vsako preočitno, ostentativno, zatorej izzivajočo narodno slavnost ali katerosikoli narodno izjavo. Ako dva stanujeta skupno v eni hiši, ni pač nobenemu všeč, ako drugi neizmerno kriči in rogovili. Nečemo o tej točki več govoriti. Kdor ima le nekoliko spomina, bo pač še vedel, kako so ravno pri nas enake slavnosti poostrie narodnostna nasprotja.

Nadalje bi morala vlada brez izjeme razpustiti vsa društva, katerih znak je narodna pretiranost in izključljivost. Serm spadajo v prvi vrsti telovadna društva, naj se imenujejo kakerkoli. Taka društva gojijo navadno ideje absolutne narodnosti, ideje veleizdajske. Goriška „ginnastica“ je bila nedavno razpuščena, češki Sokol je veleizdajske težnje dovolj pokazal lani, da ne govorimo o raznih društvih nemških, turšarjev. Vlada je nasproti takim društvom preveč popustljiva. Danes je morda društvo razpustila, a jutre se osnuje drugo z novim imenom, in vlada je potrdi, akoravno so osnovatolji

Ta zgovorni gospod je imel mogočen zakrivljenos. Nihče ni vedel, kdaj ne od kol je prišel v Gorico. Mi pa vemo zdaj, da ga je bilo poslalo krvavo stegno. Njegovo pravo ime je bilo: Mojzes Ješošut. V Gorici pa ga ni nikdo poznal nego pod imenom Del Ponte.

Napravil je Del Ponte nočoj goriški gospodi „zabavni večer“. Privrela je skup od vseh strani, z dežele in iz mesta . . . A v tej odlični družbi nosi zvono le on. Vse ga k sebi kliče in zvedavo povprašuje, a on se urno sude in lahno stopa po prstih kaker senca; vsem odgovarja, vse zadovoljava.

Tam zad onkraj dvorišča bila je slavnostna dvorana. pride čas, ko se ima pričeti zabava. Zbirana gospoda začne se skozi vrata, ki so se ravno odprla, pomikati v visoko, umetno ozajšano dvorano in počasi zasede svoje prostore . . .

Zagnijalo se vzdigne. Nastopi belo oblečena gospodinjina okoli šestnajstih let. Deklamuje prav spretino in pogumno italijansko pesem . . . Ploskanja ni konca ne kraja. A zdaj stopi mej posamezne gospode to pesen tikano. Ko se pa podpisano bete njegovo ime, zadoni mu gromovito klijanje in ploskanje, ki ne preneha, dokler se on sam dvakrat na odku ne prikaže sprojet čestitanja od gospodov in gospa, ki mu z rokami in rutami naproti migljajo.

Predstavlja se potem žaloigra: „Il vecchio bizarro“ v treh dejanjih, od K. Goldoni-a.

Pri zadnji točki v programu nastopi Del Ponte sam in globoko poklonivši se zbranemu občinstvu začne:

Slavna gospoda! Z nožrečnim veseljem navdaje sreča vsakega

SOČA

Posamezne številke so dòbívajo po 8 kr. v tobakarnicah na Starem trgu in v Nanski ulici in v prodajalnici G. Likorja v Semeniških ulicah h. št. 10.

Dopisi naj se pošiljajo vredništvu, narodništvu pa opravniku „Soča“, č. 8 Andreju Tabaj-Vis Canonico N. 8 v St. Roku v Gorici.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi nef so blagovljivo frankujejo. — Delavcem in drugim nepremoknim se narodništvu zniža, ako se oglaše pri opravnitvu.

isti, ki so bili pri prvem! Kar so delali poprej, nadaljujejo le da rijejo bolj na skrivnem a ravne zato nevarni za državo.

Sicer bi pa vse prepovedi malo ali nič izdale, dokler ne pridevmo v Avstriji po tolikih britkih skušnjah do spoznanja, da se morajo avstrijski narodi duševno preroditi, ako se hočejo stalno spraviti in avstrijsko ljubiti. Duševni preporod pa ni mogoč, dokler ne postavime vzgoje in šole na versko podlago. Verska ideja je Avstrijo stvarila, verska ideja jo ohrani. To idejo moramo oživiti; ker v isti meri, kaker ta vnaira, se rušuje moj narodi avstrijska vez, tako da začne vsak težiti za novodobnim malikom — absolutne narodnosti, ki zahteva dandanes prevstrojenje držav po narodnih skupinah, ki zahteva — pogin Avstrije. Ko bi brou Gauč znal osniti ta nauk, bi pač ne metal pred katoliške, verske šole zahtevajoče narode takih kosti, kakeršno jim je vrgel se znano šolsko novelo.

Tu, tu, pri šoli, poprimiti se dela, o visoki ministri, vzgojo pokristijani te, le tako boste pobratili narode ter ohranili Avstrijo slavni cesarski hiši!

Cerkev in šola na deželi.

Na zelenem holmi tik vasi stoji bela cerkev. Domada cerkev komu ni ljuba? Vsak, ki se je rodil dol v vasi, so ga səm prinesli, da bi ga sprejeli v število otrok božjih; ko bo pa vrnji, ga spet bodo səm prinesli, preden ga izročijo hladui zemlji. Cerkev na holmci, komu bi ne bila draga?

Ne daleč od cerkve pa ima svoj dom duhovni gospod. Osiveli so mu vše lasje v duhovnem pastirjanju. Tisti, ki zdaj gospodarijo v vasi, piletne očete, so budi vše k njemu učit se krščanskega nauka in prijeli so od njega prvo sveto obhajilo. Kako destijo, kako ljubijo svojega duhovnega „očeta“!

On pa vedno moli in čuje na svojem domu. Z doma poza le dve poti: gor na holme v cerkev darovat nekravno daritev, grešnike spravljati z Bogom, pa dol v vas bolnikom olejavit rane, tolait žalostne, sirotam in v bogom delit miločino.... pride kdaj tudi sanj dan plačila.... In gor bo počival na blagoslovjeni njivi — eče mej otroci... Pozni rodovi pa bodo blagoslavljali njegov spomin....

Pa nasproti duhovni hiši je stala v tistih časih šola. Nizka hiša sicer, kaker druge kmetijske, vender pa snažno poboljšena. Mimo župnije po klanci so žoborali vsak dan po dvakrat paglovci iz vasi v šolsko hišo....

V šoli pa je bival čestitljiv učitelj. Vsi tisti, ki zdaj po vasi berejo „Novice“ pa Mohorjeve knjige, in tisti, ki dopisujejo sinovom na vojake, se ga hvalijo spominjajo, ker on jih je vse tako dobro izšolal, čeravno so mu večkrat nagajali. Pa čestitljivi učitelj jih je učil tudi krščanskega nauka in ni pač opustil nikdar ž njimi ponoviti svetih resnic, katere so zadužičali iz župnikovih ust. Tudi mi smo nekdaj obiskovali šolo pri cerkvi, in dopovedati ne moremo, kako dobrodejno je vplivalo na nas, ko smo

ališali posvetnega gospoda učitelja spoštljivo, goreče, a prepričanjem izgovarjati resnice naše svete vere. Paglovci smo bili sicer, in vendar še zdaj nam ne more iz spomina čestitljiva njegova postava....

Predlo je nekaj let. Staro šolo ni več. Pač pa so sezidali z denarjem iz cesarske kase onstran vasi dvonadstropno prelopje z temimi mestimi dimniku na strehi, z okni, ki so viša kaker vrata kmetijskih hiš po vasi. Stari vsični so komaj spominjeno, da bi bili videli tako prelopje, ko je bil morda eden ali drugi v mestu. Səm se stekajo po široki cesti vsaki otroci; mladi gospodje in gospodičine pa se z njimi jezijo zabivajo v novi hiši modrost v trde glave. Tudi gospod župnik pride; toda le, ko je njegova ursa, potem pa odide....

**

Cerkev in šola sta dve svetišči, v prvem deluje duhoven, v drugem učitelj. Blagor ljudstvu, ako razumeti vnamati se za sveti poseb ljudske vzgoje.

Toda cerkev in šola sta svetišči, ki se ne dasti ločiti nego v največ kvar ljudstva in njegovega časneg in večnega blagra. Ena in redeljava jo otrokova duša, katera ima vzgijati cerkev in šola, dukoven in učitelj. Cerkev ima izobražiti višo stran ter nagibati dušo k Bogu, k nebesom, šola pa mora izomikati višo stran, da sposobi otroka razumno misliti in živeti. Ti dve strani pa se ne dasti ločiti, ena je podlaga drugi, ena drugo dopoljuje. Kar cerkev zida, ne sme šola podirati, ampak podpirati. Kdor bi hotel šolo s cerkvijo v nasprotje staviti, bi s tem otroško dušo razdrojil ter razdeljal plemenito delo šolske vzgoje, ki je le tedaj prava, ako je ena, nedeljena.

Pri prostem ljudstvu je duhovni pastir cerkev, učitelj je pa šola. Ti pojmi se popolnoma krijejo. Zatorej bo ljudska vzgoja prava, plodonosna le tedaj ko boste duhovni pastir pa vsaki učitelj prvič javno pred svetom prava prijatelja, drugič pa edina tudi v nezorih in prepričanji.

V nekdanji stari šoli, ki je stala blizu cerkve, se je to navadno nahajalo povsod. Neredkokrat se sicer sliši, da za tiste dobe je učitelj služboval duhovnu; toda za ljudska vzgojo bilo je neizrečeno koristno, da sta bila župnik in učitelj združena, da cesar ni eden mogel, ga je drugi podpiral. Vše sam ta zgled skupnega postopanja in mejskevojne zaupnosti je na kmetijsko pravstvenost koristne vplival kaker vse učbeni načrti šolskih nadzornikov in vse predmeti osmelenne državne šole. Ljudstvo ne vzgaja mrtva šolske knjige, ampak živi vzgled tistih, ki ga vodijo in učijo.

Zatorej bi se morallo vse storiti, vse pritrpeti, da se ohrani mej duhovnom in učiteljem edinstv in složnost. Seveda za pravo, trdno složnost je treba pred vsem, da se oba vjemata v glavnih nazorih o vzgoji, recimo, da je naziranje učiteljevo krščansko. A tudi ko bi učitelj ne imel krščanskega prepričanja, zahteva vender vče previdnost, da ne kaže na zunanje svojega brezverstva, da se skrbno v vedenju vsega ogiblje, kar bi znalo v otrocih in stariših obudit sumnjo, da sta si z gospodom duhovnem navskrizi. Tudi če ne deli učitelj z duhovnem verskega naziranja, vender najde večno še nekaj pri njem, kar zmore oba skupno vezati, ako ne drugač, vsej višo izobraženost in olikanost, po kateri se odlikujeta oboje kmetijskim prebivalstvom.

In hvala Bogu, imamo učiteljev dovolj, kateri razumejo, kolike važnosti je ta točka pri ljudski vzgoji; kateri, akoravno se morda v məjuji po-

vsem ne vjemajo z gospodom duhovnom, se vendar toliko zatajujejo, da vsaj javno pred kmeti dostojo govorijo o gospodu nuacu, in se previdno izogibljejo vsega, kar bi znalo pripeljati do razkota mej duhovnom in učiteljem, mej cerkvijo in šolo.

Takim učiteljem — slava!

Dopisi.

Šmarje. 1. januarja. — Dne 22. decembra pretečenega leta so bile v tukajšnji farni cerkvi blažeoljene nove orgle, ki so vže 25. (pet in dvajset) slovečih „bratov Zupan“ iz Kamnegrice. Orgle imajo zraven lepo vbranih prijetnih glasov tudi lepo zunajno obliko, ter so pravi kinč farni cerkvi. Organist kaže, da je izurjen v tej stroki, pa tudi mailjiv in vtrajan pri podučevanju petja, ter si je dobre pevce izuril, — da bi li ti tudi stanovniki ostali! S to priliko naj tudi omenim, kar se v „Soči“ še ni bralo, da se Šmarje doble meseca junija novega župnika, ki je tretji, od kar je tukajšnja duhovnija bila v župnijo povzdignjena. Slovesno vmenje (instalacija) je bilo tisto nedeljo, ko se je slovensko blagoslovila zastava slov. branjega in podpornega društva v Gorici. Naj bi bila ta dva dogodka k veči časti božji, vernikom pa v obični dušni prid!

Srečuo in veselo novo leto!

Mimogrede omenimo, da je dobila tvrdka „bratov Zupanov“ dne 5. t. m. iz Bruslja krasno diplomo sè svetinja v priznanje za razstavljenje stvari na zadnji razstavi leta 1888. — Opomba vredništva.

Sé Solkanske ceste. 5. januarja. — Gospod vrednik, nekaj čudnega se mi je pripetilo v nedeljo zvečer. V družbi treh gospodov smo šli iz Solkana domov. Ker imamo menda tudi mi dovoljenje, da govorimo o Poddragi, govorili smo. Obsojali smo Poddržane, ker so žugali, da prestopijo v razkol. Pridejali smo, da kdor kaj enakega odobruje, nima vere. Tudi smo omenili, da v Gorici ljudje z raztrganimi suknjami — dalje i tak, ki so morebiti kedaj potrčali na vrata druge latinske, razkol in Poddrago hvalijo, da se hočejo prepirati o veri, ko še vedo ne, kaj je in v čem obstoji razkol. Zalostno je, rekel sem malo na glas, gibanje v Poddragi, še hujši pa, pridal sem, so tisti, ki ogenj netijo v srcu priprostega kmeta, ki ima tolažilo edino v veri. Gospod dr. Mahnič nima prav, da se prepira s takimi. Saj pravi arabska legenda o Kristusu, da je reklo, da more vse storiti, le ne umnih ne ozdraviti. Mej pogovorom nismo zapazili gospoda, ki je šel pred nami s palico in suknjo a la Menčikov. Gotovo je vlekel naše besede na ušesa, če ne, bi se ne bil obrnil in reklo: „Vi ste še bolj neumni ko Poddržani.“ Kaj je gospoda napotilo, da nas je javno na cesti tako razrazil, ne vem; pa to je gotovo: Ali se je čutil žaljenega v svojih čutih — potem je sam brezverec — zagonjanja razkol (in tak človek ima besedo pri tukajšnjem katoliškem, slovenskem društvu; sededa si lehko mislimo potem, zakaj ni več „Slovenca“ videti v bralnem prostoru — dasi so tam nemški časopisi). Če ni to, se je pa jako malo učil, in ne ve, da se omikanemu človeku ne spodobi drugih ljudi radi mišljenja katoliškega in verskega

misleca živahno gibanje, ki se pričenja po Evropi! Vabišeni, do zdaj že nepoznani nauki o enakosti, o svobodi, o bratoljubiji, ki so jih v našem stoljetju pogumno proglašili veliki duhovi na Francoskem, vneli so mlado in staro; najtijesno moči, veleumi, posvečujejo se njihovemu razširjanju in vročenjevanju. In vše povsed se vidi, kako te blage ideje plodijo mišljenje in delovanje človečko, kako poganjajo nove koli, in obetajo cvetu in sadu. Povsed znanstvena in umetniška društva, povsed kazine, obrtniške in kupčiške zadruge, velikanska podvzetja, močnaje kaptala, ki edini zamore povzdigniti kupčijo, tovarne se zidejo ter ponujajo stradajočim lahkega, gotovega zasišča, posestniku in meščanu pa držečega blaga v ceno. Rente, kapital, inteligence, ž njim blagostanju!

In da so veleni blagodejnega napredka tudi Vas dosegli, slavna gospoda, prita mi je ta večer, ko smo se v tako obilnem številu zbrali pokloniti se divnim umetnostim. In tem bolj povzdignejo se sreče pravemu človekoljubu, ko vidi, da se je s tem razvijenim idealnim namenom zdržal drugi nesebični in vendar obči koristni smoter, da se namreč čisti dohodki nočne zabave naklonijo v bogom Goričanom. Živilo mesto, živila dežela, ki v sebi hrani take povprečevatevje vsega dobrega in lepega, pripravne sebe in svoje žrtvovati najblažnjim težnjam obči človeškim!

Toda, slavna gospoda, kaker vše znano, zbrali smo se nočoj k tej slavnosti tudi še z drugim namenom, da stvarimo kaj novega, da nočoj položimo temelj novemu poslopju, ki se ima med nami kmalu izdigniti vsega in umetnosti in vseobčemu na-

predku. In ravno neneavadno veliko število, v katerem ste se, slavna gospoda, zbrali, daje mi opravičeno upanje, da moje besede ne bodo pale na neplodna tia.

Naš v vsakem oziru napredajoči vek napisal si je na prapor geslo: „V združenji moč!“ Da, slava gospoda, ponavljam; v združenji moč, in čim večje je število združenih moči, tem veča, tem silnejša je združena moč. In prav za to jela so se v povspodbujanje velikih podvezetij snovati povsed razna društva, banke in vsakovratne zadruge, da se več enot spoji v eno močno celoto. Tudi nas je nočoj to preprčanje zbralo, zedinila ona navlečna moč, ki človeku bliža, da skupno dosežeta, cesar sam ne more. Naša združena moč, slavna gospoda, velja najprej divnemu Apolonu, gojitelju znanosti in lepe umetnosti. Zatorej povabljam vas, slavna gospoda, da se nočoj že izbere ozi odbor, kateri ira skrbeti za to, da se v kratkem osnuje učeno društvo, kateremu bodi ime: „Akademija Apolon“. Namen mu bodi prijatelje napredka in znanosti večkrat vabiti k učenim razpravam in konverzacijam, v skupnih shodih nabitati darov v podporo učenjakom in umetnikom, nakuropati in brezplačno razsirjati nove knjige, pred vsem pa imajo njegovi udje tudi sami pridno se baviti z vedami in umetnostjo in svoje izdelki v skupnih sejah objavljati, tudi se imata ustanoviti poseben odbor, temu bo skrb vsako leto napraviti kako potovanje ali na Laško, ali na Francosko, na Angleško, da se tako omikanji vedno bolj olikajo po svetu in se tudi seznanijo z umetniškimi izdelki imenitnih narodov. Tako se bo naše obzorje vedno bolj širilo in

ponosno bomo začeli drugim omikanim narodom stopti na stran. Drugo društvo, Dijane-lovke, namenjeno bo telesni okrepčavi, a ob enem tudi dušnemu razvedrenju; le-to ima skrbeti za osnovanje primernih izletov, javnih plesov, skupnih slavnostnih obedov in drugih zabav, pri katerih se ima, ako le mogoče, s prijetnim družiti lepo in koristno, nabira človekoljubnih milodarov, delitev koristnih krajig in časopisov itd. Vsako leto bi se morallo posebno po leti, ko so dnevi daljši, skupno z godbo obiskati vsaj po enkrat vse bolj znamenite kraje naše dežele; na tak način se bo povapešilo medsebojno spoznanje in zaupanje, potrestiščnost in gostoljubnost, s katero sem bil jaz kot tuje od vas, slavna gospoda, v tem mestu sprejet, mi je najboljši porok, da bodo take in enake naprave, katerim vsem je namen blažiti človeški rod in širiti omiko, naše pri vas ciljno podpore, da bo od vas, blagorodni plemenitaši te slave dežele, veda in umetnost smela pričakovati pravih zaščitnikov, mecenatov. Razvijaj se, svetovni duh, razovitaj se, svoboda, po tej prelagi, starodavni deželi, v kateri biva tak blago pleme, vredno imena, starib oglejskih patricijev!

Tak je bil govor Mojzesa Jelča. Gospoda pa mu je plesala, dokler je niso prsti skleli.

Za te pa vem, da je ta govor malo preučen. Pa jaz tudi nimam prostora vse ti tukaj razlagati. Za zdaj sem le hotel povedati, kako je tiste čase krvavo stegno po Goriškem pridigalo po svojih misjonarjih.

na cesti javno napadati. "V nobenem slučaju nima prav. Ko je šel v svoje stanovanje, se je poslovil z besedo: „Pamet, pamet, gospodje.“ — Zares bi mu jo priporočili pamet, njemu in še marsikateremu drugemu, ker mnogo mnogo je gnjilega.

V Volčah, 7. jan. — Na nedolžnih otročev dan, dne 28. decembra l. l. izročili smo tu dva učitelja materi zemlji v naročje. Iste dan sta neprevidoma umrli in ob enem sta bila pokopana vpokojeni nadučitelj Peter Kogoj in tevarš njegov Anton Fajgelj, nadučitelj-voditelj dvorazredni šoli v Volčah. Sprevoda je vodil g. dekan tominski, ki je iz hvaležnosti do rojčih, posebno pa do Kogoja, ki mu je bil učitelj, po slovenski črni maši nekoliko besed s pričnico spregovoril. Bila sta časti vredna učitelja, naj jima postavi tudi "Soča" majhen spomenik.

Peter Kogoj je bil rojen l. 1823 v Solkanu. Prišel je bil — kakor je opomnil g. governik — l. 1843 v Tomis, kjer je učiteljeval do jeseni 1879. Od leta 1879 do 1889 vžival je po skoro 36-letnem delovanju na čolskem polju dobro zasluzeno pokojnino v Gorici. To mesto mu je bilo dobro znano, imel je tam doli tudi znance, veselih dni v njem pa ni preživel. Tožilo se mu je po Tomisu, v katerem je preživel nad polovico svojih dni. Lani po novem letu dal je mestu za vselej slovo ter se je preselil v Volča, kjer je prebival s svojim sinom učiteljem pod eno streho. Tominske farne cerkve zvonik, katerega je gladal iz svojega stanovanja, spominjal ga je lepih minulih let. Sklenil je bil preseliti se letos stalno v Tomis. Toda človek obrača, Bog obrne. Na sveti Večer je bral ležé v postelji. Zvrnil je brž ko ne luč (prst ga je bolel več let in imel je valed tega okorno roko), olje se mu je polilo po obleki in opakel se je skoro po vsem životu prav hudo. Zdravnik je pritekel brž na pomoč, pomagati pa ni mogel. Vmrl je za opeljanini.

Anton Fajgelj je bil iz Idrije doma in prvi svetni učitelj v Volčah. Bil je miren in tih, vljuden in jako postrežljiv. Zdrav je bil videti ves čas. Na sv. Štefana dan napravljal se je še k zadnji misi, ni se pa več upal iti v cerkev. Po ednajstti urri spreleti ga hipoma nekaj nenasavdnega, opotekati se začne, zgrudi se in ni ga bilo več. Sel je za tovaršem Kogojem v večnost. Volčani ga bomo pogrešali.

Iz srednjih Brd, 7. jan. Kaker slišim, je politično društvo "Slovenski jez" spet dalo glas od sebe in sicer tak, kakeršnega do zdaj še nismo slišali od njega. Vsako društvo namreč, če hoče sloveti, imeti kaj imena in ki želi, da se veliko o njem govori ali še več pisari, ne more biti brez častnih udov, posebno še tedaj če mu pravih udov primanjkuje. Tako je hotel tudi naš "Jez" imeti častnega člena; in koga si je kot takega izbral? G. dr. Rojica (tudi dr. Gregorčič — Vred.) je prvega ta visoka čast doletela zarad njegovih velikih — zaslug. Dr. Rojic zna biti prav pošten mož; kaker slišim, je tudi dober narodnjak in zvezden zdravnik, ali to niso posebne zasluge; če so v očeh "Jezovcev" to zasluge in če bode naše društvo zaradi takih zaslug zcelo imenovati častne ude, potem ne bode kmalu pri kraji z imenovanjem častnih udov, ker do tega dostojanstva in odlikovanja bomo kmalu vsi prišli. Če "Slov. jez" zagovarja pred vsem, kaker pravi, briske interese, potem bi moralo tudi njegovi častni udje imeti gledē Brd posebne zasluge. Kaj pa je prav dr. Rojic za nas storil? Ali je on sploh kedaj stavil kaki predlog, s katerim bi bilo pomagano nam Bricem? Pač stavil je letos v dež. zboru ednega, ali ko bi bil ta sprejet, potem bi moral pol Bricev v Ameriko in pol Brik v Aleksandrijo. Ko bi se bili nanič bolnica in norišnica zidali in potem dozidovali po njegovem predlogu, bi se bili davki, katerih vže zdaj ne moremo več zmagati, znatao zvišali. Hvala tedaj drugim našim dež. poslancem, da so to zlo od nas odvrnili. Pa mi bode kedo rekel, dr. Rojic ima vendar zasluge, da se je po njegovem prizadevanji zboljšala in povekšala bolnica vsmiljenih bratov v Gorici. No, do tega bi bilo prišlo tudi brez njega; to je bilo vže pričakovati od spretnih rok sedanjega prijorja. Pa pri vsem tem bi jaz nič ne rekel in tudi besedice ne znil o celi stvari, ko bi tukaj ne bila druga reč vmes. Pri "Jezu" imajo nekateri učitelji prvo besedo in oni vidijo v dr. Rojicu, kaker se je vže za časa letošnjih volitev in tudi potem govorilo, svojega odrešenika, da jim bode plače zvišali. Če se to vresniči, potem bode spet tukaj dr. Rojic nabral si novih zaslug za naša Brda s tem, da se nam bodo spet davki zvišali. To bo res zasluga gledē onih, ki s pobotnicami in ne z davkarskimi knjizicami hodijo k davkariji. Če bode "Slov. jez" tako skrbel za nas in dajal pogum možem, ki nas hočejo z novimi povekšnimi davki skoraj vgonobiti, potem vedi, da bodo v prihodnje že sijajnejše, kaker do zdaj, pokazali, da med nami nina ne zaslombe, ne moči, ne veljave.

Politični razgled.

Spravne poravnave mej zaupnimi možmi oben narodnosti na Českem so pričele 4. t. m. Konferenčcam predseduje ministerski predsednik grof Taaffe, vdeležujejo se jih tudi ministri Pražak, Gauč, Bacquehem in Schönborn. Ker je konferenca vže koj v prvi seji sklenila, da ostanejo podrobnosti posvetovanj tajne, zato ni dati veliko vere temu, kar listi donašajo in objavljo. Ker je znano, da presvitli cesar sam to spravo najbolj želi, zato se je pri vsem tem, da po edni strani nekateri nemški listi, po drugi pa Mlađečhi hudo v nasprotnem duhu rogovilijo in hujskajo, vendarle nadejati, da pride do miru in sprave. Kar zadene Staročehe in konservativne veleposestnike, ni dvomiti o njihovi spravljivosti, ker oni so bili vče parkrat ponudili Nemcem roko v spravo; da bi bili zdaj tudi Nemci postali tako mirljubni, bilo bi najbolj želeti. In res, dokler se narodnosti, bivajoči na Českem ne pogoditi, tudi v celi drugi Avstriji ne bode konec narodnemu prepisu. Kakor praški kardinal in budeviški škop, tako je izdal pred kratkim tudi škop litomeriški poseben pastirski list z oper slavljenje magistra Husa. Mlađečhi hočejo s proslavljenjem Husovimi ozivljati narodno idejo, ne pomislijo pa, ali vsaj nočejo priznati, da ob ednem zagovarjajo tudi krivovero in verski razkol.

Vstavoverce nemške je zadcl hud vdarec. Vmrl je namreč knez Karol Auersperg, ki je bil skoz več let steber vstavoverne stranke, voditelj českih Nemcev, prvi minister meščanskega ministerstva in zaporedoma predsednik gospodske zbornice; zadnji čas se ni več mnogo nečal s politiko, pa tudi kot pravi Avstrijec ni odobraval skrajne politike nemških nacionalev. Zadnji čas so mu levičarji še celo večkrat očitali, ker je bil prav on tisti, ki je grofu Taaffe-u o svojem času sè svojim posredovanjem pri nemškem veleposestvu mnogo pripomogel, da so l. 1879 vsled kompromisa pri volitvi v velikem posestvu na Českem zopet Čehi stopili v drž. zbor.

Ker mislijo napraviti na Českem l. 1891 veliko razstavo in ker bode treba zato mnogo priprav in tudi denarja, zato se ima v kratkem spet sklicati dež. zbor češki v kratko zasedanje, da dovoli v to potrebine denarne podpore.

Cesarica Avgusta, vdova po rajncem cesarju Viljemu, je 8. t. m. po kratki bolezni vmrila; vdobila je bila influenco, ali premalo se je varovala, spet se prehladila in ta prehlad je provzročil njeno smrt. Če tudi luteranka po veri, je vendar bila katoličanom na Nemškem vedno naklonjena in za časa kulturnega boja marsikatero zlo od njih odvrnila sè svojim posredovanjem; govorilo se je pred leti celo, da se je ona zopet povrnila v naročje katoliške cerkve; da je bila to le govorica, se spozna iz tega, da je na zadnjo uro klicala luteranskega pastorja in ne katoliškega duhovnika. Zadnje brzozavne vesti pravijo, da se imata v kratkem sniti in nemški cesar in predsednik francoske republike. To bi bilo zopetno znamenje miru. Bog daj!

Bolgariji primanjuje denarja, zato hoče po lepem zgledu, ki ga ji dajejo druge države, začeti delati dolgove, si izposojiti naenkrat več milijonov in zastaviti svoje železnice; a Rusija, ki je Bolgarijo osvobodila od turškega jarma z denarjem in krvjo, protestuje v okrožnici do velesil, zastopanih na berolinskem kongresu, da Bolgarija do tega nima pravice. Dolgo je Rusija molčala o Bolgariji: o tem se je jej spet ponudila prilika seči v jutrovo vprašanje.

Domače in razne vesti.

Tukajnjega katoliškega društva odbor je imel včeraj sejo, pri kateri se je določil dan 19. maja, ki pade na pondeljek, za veliko romanje na sv. Goro.

"Goriška ljudska posojilnica", registroya-

na zadruga z omejeno zavezo, vabi svoje p. n. gg. društvenike k občnemu zboru, ki bo v četrtek 23. januarja t. l. ob 11. uri predpoludne v njenih prostorih via Ascoli h. št. 1 z naslednjim dnevnim redom:

1. poročilo tajnikovo; — 2. letni račun za 1889 in razdelitev čistega dobička; — 3. volitev ravnateljstva; — 4. volitev nadzorstva; — 5. moribitni predlogi.

Račune je nadzorstvo razpoložilo v društvenih prostorih na ogled.

V Gorici, 9. januarja 1890.

Ravnateljstvo.

Odbor za Erjavčev spomenik in ustanovo polaga častitim dobrotnikom, ki so v imenovanju namen kaj darovali, naslednji račun. Dohodkov je bilo vsed razkazov, ki so se o svojem času razglasili v "Sodi" in v drugih listih, 2851 gl. 19 kr. Stroški so naslednji: a. upravi, namreč: vabila k shodu, na katerem se je volil odbor; okrožnica v nabiro prostovoljnih doneskov in njena razpoljitev; vabila k dobrodelni besedi 6. marca 1887 in njeni stroški, skupaj 16 gl. 55 kr. — b. na grobu, predno se je spomenik postavil: venec leta 1887 in 1888, začasni križ, napis, prirejanje in vzdrževanje gomil, skupaj 26 gl. 50 kr.; — c. spomenik, in slov: za prostor v takozvanem parku ali gaji 240 gl.; pripravljanje tega prostora in prenašanje dveh trupel (odeta in sina) 80 gl. 56 kr.; spomenik 520 gl.; venec in kinč po končanem prenosu 11 gl.; skupaj 801 gl. 56 kr. Vsi stroški znašajo v skupnem znesku 844 gl. 61 kr. Ako se odbijejo od dohodkov, pokaže se ostanka 1806 gl. 51 kr., katerim se je dodalo od obresti za leto 1889 3 gl. 49 kr., da znaša vse glavnica kot ustanova 1810 gl. — Od nabranega denara znašale so obresti pri "Goriški ljudski posojilnici" leta 1888 86 gl. 75 kr., leta 1889 110 gl. 25 kr., leta 1890 108 gl. 31 kr., katera ves so se izplačale varuhu maloletalnih dekle g. Františku Ferli, razen navedenega zneska 8 gl. 49 kr. iz leta 1889, ki se je pristrel glavnici, da so jo dobilo okroglo število.

Odbor je dalje sklenil, da izroči spomenik v last g. Františku Ferli, svaku rajnike in varuhu njenih otrok, proti temu, da bo spomenik vzdrževal in o prilikah kinč. Po njegovi smrti preide lastnštvo na starejšo hčer Milko, za njo na mlajšo hčer Mileno in po tej na "Matico slovensko" v Ljubljani. V stanova se izroči odboru "Goriške ljudske posojilnice" s prošnjo, naj ima glavnico obrestosno naloženo, naj izplačuje letne obresti varuhu sira, naj se glavnice dotakne z varuhovim dogovorom le v skrajnem slučaju, ako bi bila vzgoja v nevarnosti, in naj odstaja vsakateri izmed dekle, ko doseže 24. leto, polovico glavnice. Ako bi med tem časom "Goriška ljudska posojilnica" prenehala, preidejo vjene pravice in dolžnosti glede ustanove na "Matico Slovensko". Ko sprejmete imenovani društvi ta predlog, razdržuji se podpisani odbor.

V Gorici, 8. januarja 1890. — Ivan Berbuš, predsednik; dr. Anton Gregorčič, blagajnik; Julij pl. Kleinmayr, tajnik; Simon Gregorčič in dr. Andrej Lisjak, odbornika.

Slovenske čitalnice goriške redni letni občni zbor se je vršil dne 28. decembra p. l. k zboru je prišlo 30 gosp. društvenikov. Gmotno stanje čitalnic je letos v dobrem stanu, h čemur so pripomogli radodarni oneski gg. udov.

Pri občnem zboru bila je volitev novega odbora. Ker odide dosedaj predsednik č. g. V. Spinčič v Poreč, bil je voljen za predsednika g. profesor A. Šantel, za denarničarja pa g. Eržen.

Odbor sestavljen je iz sledenih gg.: Mercina, Klavžar, Sivec, Kragelj, Rudež, Faigelj, Gabrček; za namestnika sta izvoljena gg. Ferli in Pirjevec. —

Deželni zbor goriški je sklenil, kaker smo vže poročali, v letušnjem zasedanju peticijo, da bi se napravila železnična zveza mej Tržičem-Cervinjanom in italijansko mejo. Radi te peticije nastala je po mestu občna nezadovoljnost, ker Goriščani so bojijo za svoj obstanek, ako se zgradi ta zveza. V mestnem zboru bila je radi tega tako viharna aje, v kateri se je poslala peticija do presvetlega cesarja, da bi se zgradila omenjene proge zabrabila. Protiv spomenoi mestnega zobra je govoril Nj. eks. grof Crouini. V furlanski nižini so vse navdušeni radi omenjene peticije dež. zobra in posamezne občine se že vedno zahtvaljujejo svojim poslancem. V nedeljo dne 12. t. m. imeli bodo v Cervinjanu tabor, pri katerem bodo govorila poslanca Pajer in Lovšon. Govori se tudi mnogo o državni železnici iz Logatca po Vičavskih dolin v Gotico. Ta proga bi ne bila važna samo iz vojaških ozirov, ampak tudi iz gospodarskih in obrtniških.

Slovenski državni in deželni poslanci snamejo se, kakor pravijo listi, v kratkem v Ljubljani k skupnemu posvetovanju.

Novo gimnazijo dobijo v Ljubljani leta.

Odpri se bode vsled najvišega sklepa 15. oktobra 1890 s šolskim letom 1890—91. V državnem proračunu postavljenih je v ta namen 3000 gl. —

Iz Brd, 31. decembra 1889, se nam piše, da se je dne 30. dec. vršila volitev župana v Biljani. Z veliko večino je izvoljen zopet prejšnji župan, g. Jožef Kožlin. Po končani volitvi so se zbrali gg. starčini z županom in tajnikom vred v krčni g. Karla Reje na Dobravem, kjer toči "Vino del Castello". Okoli 10. ure zvečer je prišel v omenjeno krčmo tudi neki g. A. S., posestnik iz V., katerega so gg. starčini in župan povabili, naj prisede k mizi. Moj živahnim pogovarjanjem je omenjeni A. S. napisl staremu in novemu letu, ob enem storočnem županu. V kota ka vratu je bila četverica starčin, kojim je predsedoval neki g. J. Balkon iz F., kateri je napitnik vgovarjal...

Influensa. Ta rubrika bo postati skoraj stalna v drugih, kakor tudi v našem listu; ni pa tudi duda, naj se ta bolesca diri od dne do dne ne samo po drugih vedih mestih, ampak vgnjedila se je včemočno tudi po raznih krajih na Primorskem sploh in na Goriskem. Kaker aličimo in se nam poroča, jo poznajo včas v hribih in v gorški okolici; v Trstu so morali včas zapreti pred nekaterimi dnevi, in v Gorici se je to zgodilo v četrtek. V Gorici morda včas ni nobeno hiša, da bi kdo ne lehal za to boleznijo. Kaker aličimo, so čudna začenja, s katerimi se napoveduje in naznanja ta nenavadni gost. Zdravnički razločujejo influenco trojne vrste; edna napada bolj živce in začne z mrzilom in glavobolom; druga se loti bolj želoda in zrave in mrzilce provzroči tudi bljuvanje; pri tretji pa oslabi telesne mišice posebno ali na rokah ali na nogah; tako smo aličili, da so ednemu kar mej jedjo v dveh minutah roke tako calabre, da so mu padli nož in vilič in rok, drugi se ni mogel več slediti in je moral obledeti v posteljo, tretjemu odpovedale so noge in se je kar zgradil na tla itd. Kako bi se mogel človek zavarovati proti napadu po tej bolezni, tudi zdravnički ne vedo povedati, ampak oni le svetujejo, kako je človeku ravnati, ko je včas napaden, da se kmali ozdravi in da se influenci ne pridruži med tem že kaka druga bolj nevarna bolezen. Ko človeka mrzilica stresi in zapazi nad seboj zgornja znomenja, naj se kar brž vloče v posteljo in naj skuša dobro se potiti. Da se pot pospeši je dobro pititi enkrat ali tudi dvakrat na dan kak šaj, n. pr. kamiličen ali lipov, če drugega ni pri rokah; proti mrzilici se vzame "chinin", ali tega sredstva naj nobeden ne jemlje brez predpisa zdravnikovega. Posebno se priporoča tudi bolniboma dieta ali poest. Vživajo naj le lahki jedi, juho; za žejanje naj "frambua" z vodo in ne same mrzlo vodo. Tako se navadno lečijo v Gorici vsi po tej bolezni napadeni in v par ali treh dneh je z bolezni pri kraji in ne pusti nobenih posebnih slabih nasledkov. Le na to je treba posebno paziti, da zo kdo med tem, ko je ves v potu, ne prebladi, ker tedaj se influenci pridruži kaj rad bronhialni katar ali pa pljučnica, in izmed teh dveh bolezni prva lahko postane zelo nevarna, druga pa včas smrt. — Tukajšnji zavodi so polni bolnikov; na gimnaziji bili so pred par dnevi nekteri razredi skoraj prazni; tu je bilo bolnikov čez 100. Radi te bolezni zaprta je gimnazija do pondeljka. — V osrednjem semenišču se je influenza tudi vgnjezdila, kjer leži okoli 45 bogosloveev. — Kaker se govorji, včas bolezni ne le v mestu, ampak tudi na deželi. V tevnah v Podgori, Stračicah, Zdravščici je po včas sto bolnikov.

S Tominskega se nam piše, da se je pritepla influenza tudi v tominski okraj. Oglasila se je v Volčah, v Podmelcu, na Grahovem in drugod.

Nove ure na zvonikih imamo v Gorici pri sv. Ignaciju na Travniku in v steni cerkvi. To potrebo smo že davno občutili. Na Travniku bode en prošven kazalnik na pročelju cerkve sv. Ignacija, ki bode kazal ure tudi po noči. —

"Krvavo stegno" so ondan policijski stražniki v Belegradu in po družib krajih na Srbskem zasačili, ko se je za zaprtimi vrati posvetovalo s svojimi ministri. Moralo jo je pohipati iz dežele. Ne vemo, česa je iskal. Nekoliko pa pojasnjuje to red jok in tožbe, ki so jih radi tega zagnali judovski časniki.

Grad Laeken na Belgijekem, v katerem se je zarobil rajski cesarjevič Rudolf z nadvojvodinjo Štefano je pogorel 31. decembra popolnoma.

Berolin glavno mesto nemškega cesarstva šteje po zadnji štetvi 1.500.103 prebivavcev.

Zivega pokopali so v mestu Viemet na Francuzem moža od 60 let. Zaspal je skoz 24 ur tako trdo, da ga niso mogli zbuditi in so vsi misljili, da je umrl. Drugi dan po pogrebu aliči drug mož, ki je bil ravno pri grobu ropot, kar ga je tako prestrašil, da je vbežal in padel v nezvest. Ko so je zavedeli,

povedal je svojim, kaj se mu je prigetilo. Šli so odkopat grob in našli se res moča v njem še gorkega, pa le mrtvega. —

"Miran", ki izhaja v Celovci dvakrat na mesec, je tudi eden izmed izvrstnih listov za kneta. Piše se v pravem krščanskem, pa tudi v domoljubnem duhu, tako da ga gorko priporočamo našemu ljudstvu po deželi. Stane na leto le 1 gold. 24 kr., kateri naj se pošljejo: Vpravništvo "Miran" v Celovcu.

Vrtec. časopis s podobami za slovensko mladino, ima v 1. štev. sledeto vsebino:

1. Mihail Podtrojški: Vrtec u ob nastopu v XX. tečaj. — 2. J. Strojar iz Maskare. — 3. Bož. Nemcova, posl. Župčev: Kum Matija. — 4. — ē: Lj. Žrenček dedek. — 5. M. Podtrojški: V novoletni noči. — 6. Fr. Krek: Materina skrb. — 7. — ē: Sanje. — 8. N. Zupanova: Spoštaj starost. — 9. Bož. Nemcova, posl. Župčev: Modri zlatar. — 10. A. K. Sežov: Hčerka materi za "Novo leto". — 11. M. Podtrojški: Naši otroci. — 12. — ē: Mleko. — 13. A. K. Sežov: Po zimi. — 14. Bož. Nemcova posl. F. Pešec: Strijek Prigodek. — 15. Dvanajst lastnosti Božjih. — 16. Fr. Krek: Muha in veša. — 17. Manica in Pepček. — 18. Listje in cvečje. — 19. Muzikalna priloga: Kdo je to? Vgl. G. Ipavci. — 20. Vabilo k naročbi.

"Vrtec" izhaja 1. dne vsakega meseca, in stoji za vse leto 2 gl. 60 kr. Naročuje se: Vpravništvo "Vrteč", mestni trg, štev. 23 v Ljubljani.

Dve prav lepi knjigi za pobožne Slovence ste nedavno izšli:

1. Rafael ali nauki in molitve za odraslo mladino. Spisal Jožef Kerčen, duhovni svetovalec. V Ljubljani. Knjiga je res nad vse primerna mladencem. Poleg raznih molitev nahajamo v nji tudi več cerkvenih pesni. Preporebna so za našo mladino tudi "kratka premišljevanja za vse dneve v mesecu", katere prinaša knjiga proti koncu. Čestiti gg. duhovni naj blagovolijo skrbeti, da se ta molitvenik razširi mej slovensko mladino, ker enakih imamo še malo.
2. Bela žena ali Prva reč med štirimi poslednjimi. Spisal kan. dr. Ivan Križanič. V Mariboru. Goepod pisatelj, dovolj znat po svojih raznih spisih, nam slika prva živahnin in spodbudno belo ženo — smrt. Vplet je več mičnih dogodkov. Naj bi Slovenci pridno segli po knjižici. Duhovni gospodje bi jo znali posebno v postu razširjati v veliko korist vernega ljudstva, nad vse pa trdovratočnih grešnikov.

Vse take in enake knjige se naročajo pri "Katališki bukvarni" v Ljubljani, ki vselej vestno in točno postreže.

Sadno drevje očistiš mahu, ne da bi mu škodovalo, ako je namežeš z lugom od navadnega pepela. To zmes moraš skuhati in vroči po deblu namazati. V malo dneh odpade mah in se ne priča več prihodnje leto.

V goriški okolici štejemo deteljo nej glavno krmo za živilo; da dobimo tedaj obilo in dobro deteljo, vpraša se: kako in kdaj je treba gipsati? kakšen naj bude gips in koliko ga je rabiti? Na ta vprašanja odgovarja "Kmetovalec": Kako in kdaj gipsati? Deteljo in detelji enake rastline je najbolje takrat, kadar so spomladni 3 do 4 palce visoko vzrasle in da že popolnoma pokrivajo s perjičem zemljo. Poprej in pozneje ni tako dobro. Vendar nekatere izkušnje uče, da tudi na pozno jesen in po zimi časi tekne. Zgodaj zjutraj ali na večer, pravijo, je najbolje gipsati, da na rosum perjič ostane gips; drugi pa pravijo, da na tem ni nič ležče, ali ostane na perji ali ne, in podpirajo to misel s tem, da tudi s se menom vred se da gips sejati.

Kakšen naj bude gips in koliko ga bodi? Navadno se jemlje gips, kakeršen se iz zemlje kopá, le da se v droben prah zmolje. Čim drobnejši je, tem boljši je, ker se hitreje raztopi.

Žgani gips se loči od nežganega, da nima nič svoje vode v sebi, nežgani pa ima v 100 % 20 % vode. Žgani je zato za 5. del močnejši, ker je vodo izgubil. Novih svojstev pa gips, če je bil žgan, ne dobí, kakor spno, katero prstne žgano ostro in razjedljivo. Ker toranj nežgani gips ni drugačen od žganega, kaže bolj kmetovalcem navadni nežgani mavec rabiti, ker je boljši kup od žganega.

Prava mera gipsa za % se računi na poldruži novi cent ali 2 nova centa. Kar se ga čez to meru potresa na %, je potrata.

Preselitev in slovo. Kakor je "Nova Soča" vže poročala, preselili se je prof. Cerin v hišo dr. Lisjaka v 3. nadstropje, kjer je do zdaj stanoval prof. Spinčič, ki se je kot voljeni dež odbornik preselil v Poreč; ali pred njegovim odhodom dal je dr. Ant. Gregorčič njemu na čast še malo pojedino, h kateri so bili povabljeni ti slovenski rodoljubi in sičer: profesorji Berbuč, Ivančič, Kravlj in dež. vradnik Ernest Klavžer.

Starost dreves ceni profesor pl. Kerner v svoji knjigi "Pflanzenleben" za cipreso v skrajnem slučaju na 3000 let, za hrast isto takó, za kostanj na 2000 let, za libanonskocedro na 2000 let, za smrek na 1200 let, za poletno lipo na 1000 let, za mecesen na 600, za borovec na 570, za jablano na 500, za bukev na 300, za jesen na 200 do 300 in za gaber k večemu na 150 let.

Slonov v Afriki pobijejo povprek 65.000 na leto; slonove kosti prodajo na leto 850.000 kil v vrednosti 9 milijonov gl.

Žalostne. V. č. g. And. Brezovšček, župnik v Rifembergu, je nevarno zbolel. Sinoči se je celo govorilo, da je umrl. Nadejamo se pa, da se žalostna vest ne bo obistinila. — Iz Cerkna se nam poroča, da je tam umrl 4. t. m. g. Jan. Wagentrutz, ranocelnik in občinski zdravnik. Več prihodnje.

STENJI za večno luč!

1. škatljica Gersheim-ovih	sl. 2:-
1 Kofol-ovih	—85
Aparat: a) glaz rudeč	—85
" vijolčast	—70
" primeren za postni čas, glaz bel	—55
" podlaga za stenj	—10

Dobro olje kg. 50, katerega se bo z rabe mojih stenjev porabilo le 22 kg. v lotu.

Za obilno naročbo se priporoča

najvdanejši

Valentin Kofol,
Kanal, Gorica.

Vozilni listi

AMERIKA

Kralj. belgijski poštni parník društva "Red Star Linie" iz Antwerpen-a načravnost v

New York & Philadelphia

priznan od visoke c. k. avstrij. vlade.

Pojasnila daje:

priznano zastopstvo

Ludwig Wielich
in Wien, IV, Weyringergasse 17

ali

Josef Strasser

Speditionsbür. für die k. k. Oest. Staatsbahnen in Innsbruck.

NAZNANILO.

Vsojamo se slavnemu občinstvu naznaniti, da smo za Kranjsko, Spodnje-Štajarsko in Primorsko

vstanovili

GLAVNI ZASTOP V LJUBLJANI
s pravico sklepanja zavarovalnih pogodb zoper skodo po požaru in toči

ter smo imenovali svojim glavnim zastopnikom gospoda

Josipa Prosenc-a.

Pisarna glavnega zastopa je v nunskem poslopju na Kongresnem trgu št. 17

v Ljubljani,

kjer se vsprijemajo zavarovalne pogodbe in dajejo radovoljno vsakeršna pojasnila glede zavarovanja.

Odličnim spoštovanjem

Centralno ravnateljstvo
"UNIO CATHOLICA"
vzajemni zavod za zavarovanje proti škodi
NA DUNAJI.